

BİREYSEL EMEKLİLİK VE SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ

Türkiye'de Bireysel Emeklilik Sistemi

Genel Olarak Bireysel Emeklilik Sistemi, Anayasal Dayanağı ve Gelişimi

Genel Olarak Türkiye'de BES

- Türkiye'de BES, 4632 sayılı kanunun **2001 yılında yürürlüğe girmesi** ardından gerekli altyapı, idari ve hukuki düzenlemelerin tamamlanması ve 27 Ekim 2003 tarihinde bireysel **emeklilik şirketlerinin kurulması** sonucunda fiilen uygulanmaya başlanmıştır.

- Kamu sosyal güvenlik sistemine ilave olarak düşünölmüş BES ve sistemi düzenleyen mevzuat, **uygulanmaya başladığı günden bugüne çeşitli eleştiriler almış** bu nedenle değişik düzenlemelerle karşı karşıya kalmıştır.

- Emeklilik dönemlerinde yaşlılara ek gelir sağlama hedefine yönelik BES, her geçen gün büyüyen, gelişen ve genişleyen boyutuyla, ekonomik hayattaki önemi artmaya devam etmektedir.
- Özellikle 6327 sayılı kanunla sistemde öngörülen yasal değişikliklerin sistemi teşvik etmesi amaçlanmıştır.

- Kaldı ki; Türk BES'de katılımcı sayısı 2012 yılı sonunda 3.128.130 kişiyken; 2003'den 2012 yılına kadar geçen 10 yıllık dönemde yaklaşık üç milyondan daha fazla olan katılımcı sayısı 2016 yılının sonuna kadar yaklaşık iki kat artarak 6.625.759 kişiye ulaşmıştır.

- Benzer şekilde katılımcıların fon tutarlarının toplamı 2012 yılında 20.346.290.278 Türk Lirası (TL) iken, aynı yılsonunda bu rakam 2,5 kat artarak 43.720.675.782 TL olmuştur.
- Bireysel emeklilik sistemine ilişkin göstergeler Tablo 9'da verilmiştir.

- Uzun vadede ekonomiye kaynak sağlayan ya da katılımcıların tasarrufa yönelmesine yardımcı olan BES, 6327 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden önce çeşitli vergi teşvikleriyle desteklenmekteyken, mezkûr kanunun yürürlüğe girmesiyle teşvik uygulamalarına son verilmiş, 2013 yılından itibaren sisteme katılanlara yönelik devlet katkı modeli uygulanmaya başlanmıştır.

- 2016 yılının son ayı itibariyle devlet tarafından sisteme aktarılan devlet katkı tutarlarının toplamı 7.438.167.182 TL'dir.
- Görüldüğü üzere BES, her geçen gün ülke ekonomisi için önem kazanmakta olan bir müessese olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir.

- Tablo 9'da verilen tüm istatistikler gönüllü BES'e yöneliktir.
- Zorunlu BES'in 1 Ocak 2017 tarihinden itibaren başlaması ile birlikte katılımcı sayısı yanında biriken fon tutarları her geçen gün artmaya devam etmektedir.
- Zorunlu BES'e yönelik istatistikî veriler Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 9 Yıllar İtibariyle Türk Gönüllü Bireysel Emeklilik Sistemine İlişkin İstatistikî Veriler

Tarih	Birikimli Katılımcı Sayısı	Yıllık Katılımcı Sayısı	Emekli Olan Kişi Sayısı	Birikimli Katkı Payı Tutarı (TL)	Yıllık Ödenen Katkı Payı Tutarı	Katılımcıların Toplam Fon Tutarı (TL)	Yatırma Yönlendirilen Tutar (TL)	Birikimli Devlet Katkı Tutarı	Yıllık Ödenen Devlet Katkı Tutarı
GÖNÜLLÜ BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ									
31.12.2003	15.245	15.245	-	5.866.764	5.866.764	-	5.692.556	-	-
31.12.2004	314.257	299.012	-	288.325.706	282.458.942	-	276.287.104	-	-
31.12.2005	672.696	358.439	-	1.117.233.826	828.908.120	-	1.078.630.423	-	-
31.12.2006	1.073.650	400.954	-	2.592.508.977	1.475.275.151	2.814.938.925	2.512.373.823	-	-
31.12.2007	1.457.704	384.054	-	3.917.061.211	1.324.552.234	4.566.383.316	3.786.517.089	-	-
31.12.2008	1.745.354	287.650	368	5.467.695.761	1.550.634.550	6.372.756.623	5.284.206.740	-	-
31.12.2009	1.987.940	242.586	1.898	7.102.007.561	1.634.311.800	9.097.436.467	6.869.992.691	-	-
31.12.2010	2.281.478	293.538	2.848	9.515.230.234	2.413.222.673	12.011.986.651	9.221.131.447	-	-
31.12.2011	2.641.843	360.365	3.838	12.393.688.644	2.878.458.410	14.329.771.986	12.028.485.722	-	-
31.12.2012	3.128.130	283.651	5.404	16.177.757.755	1.920.149.520	20.346.290.278	15.741.037.013	-	-
31.12.2013	4.153.055	1.024.925	7.577	21.921.860.114	5.744.102.359	25.145.718.418	21.455.900.238	1.151.765.932	1.151.765.932
31.12.2014	5.092.871	939.816	15.350	28.346.503.495	6.424.643.381	34.793.077.808	27.842.765.911	3.019.076.239	1.867.310.307
31.12.2015	6.038.432	945.561	27.745	37.119.095.559	8.772.592.064	42.979.056.589	36.549.379.287	5.020.000.071	2.000.923.832
30.12.2016	6.625.759	587.327	44.331	44.351.386.577	7.232.291.018	53.409.338.756	43.720.675.782	7.438.167.182	2.418.167.111
30.04.2017	6.761.265	135.506	51.809	46.692.559.597	2.341.173.020	58.519.480.420	46.021.549.272	8.492.615.994	1.054.448.812

Tablo 10 Türk Zorunlu Bireysel Emeklilik Sistemine İlişkin İstatistikî Veriler

Tarih	Çalışan Sayısı	Sertifika Sayısı	Çalışanların Katkı Payı Tutarı (TL)	Çalışanların Toplam Fon Tutarı (TL)
ZORUNLU BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ				
31.01.2017	123.423	123.437	18.703.167	4.400.515
28.02.2017	836.508	837.630	79.999.934	75.542.278
31.03.2017	669.126	671.823	111.965.093	106.908.996
30.04.2017	2.488.534	2.497.599	301.927.038	284.963.556
05.05.2017	2.725.737	2.736.440	342.885.766	331.898.826
31.05.2017	2.676.536	2.689.927	444.513.484	441.858.988
30.06.2017	2.515.627	2.537.218	598.912.877	600.136.238
31.07.2017	2.625.041	2.655.731	777.891.234	781.070.852
31.08.2017	3.283.856	3.342.699	1.012.791.879	1.029.027.189
15.09.2017	3.292.123	3.355.524	1.100.541.267	1.102.454.307

- 2017 yılı Ocak ayı itibariyle uygulanmaya başlayan Zorunlu BES'e öncelikle özel sektör katılı gerçekleşmiş ve iki ayın sonunda katılım 800.000 üzerinde gerçekleşmiştir.
- Ancak zorunlu BES'te üçüncü aya girilirken toplu çıkışların gerçekleştiği ve katılımcı sayısının 670.000'lere gerilediği önemli bir gelişmedir.
- 2017 yılı Nisan ayı ile birlikte kamu çalışanlarının sisteme iştirakiyle sisteme katılan katılımcı sayısı Mayıs ayının ilk günlerinde 2,5 milyonu aşmıştır.

Bireysel Emeklilik Sisteminin Anayasal Dayanağı

- BES'in en temel amacı yaşlılık d6nemlerinde emeklilere ek gelir sağlamaktır.
- Elbette BES'in başkaca amaçlara y6neldiği s6ylenebilir.
- Kişileri tasarrufa y6neltmek, toplumsal refah, ekonomik istikrar bu amaçlardan bir kaçıdır.

- Devlet bu amaçların gerçekleştirilmesi adına gerekli önlemleri alma ve politikaları belirleme yetkisine sahiptir.
- Bu tür önlemler alınırken ve politikalar uygulanırken devlet en temel hukuki metin olan anayasadan yetki almaktadır.

- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (AY) md. 2'de, **“Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir devlettir”** denilmektedir.
- AY md. 5'de ise, devletin temel amaç ve görevleri, **“...toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, ...insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak...”** şeklinde sıralanmıştır.
- BES'in temel hedefleri ile Anayasa'da devlete yüklenen temel ödevlerin bire bir örtüştüğü görülmektedir. Bu husus BES'in anayasal dayanağına işaret etmektedir.

- Sosyal haklardan en önemlisi AY md. 60'da düzenlenmiştir.
- AY md. 60'a göre; herkes sosyal güvenlik hakkına sahip olmakla birlikte, devlet; bu güvencenin sağlanması adına **gerekli önlemleri alması** ayrıca kamusal ya da özel teşkilatlanmanın kurulmasını sağlamakla görevlidir.

- Ancak, sosyal devletin bu kimliği belirli sınırlar dâhilinde sürdürülecektir.
- AY md. 65'de sosyal devlet, görevlerini *“...amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine...”* getirmekle mükelleftir.
- Dolayısıyla devletin üstlendiği sosyal güvenlik hizmetleri zamanla bütçeye olan yükünün hafifletilmesi ve emeklilere emeklilik dönemlerinde ek gelir sağlama amacı, BES'in anayasal varlığını açıklayan başka bir yönüdür.

- Diğer taraftan, BES'in denetlenmesi ve düzenlenmesi adına Anayasa'da öngörülen hukuki düzenlemelerden ilkinde devlet, *“...ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, ...ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilatı...”* kurmakla görevlidir (AY, md. 166).
- Aynı zamanda piyasaların denetim görevi yine devlete yüklenmiştir (AY, md. 167).

- Bu hükümler devletin **ekonomik hedeflere ulaşmasına yönelik hükümler olup**, BES'in varlığını açıklayan yani **sistem ile kişilerin tasarrufa yönlendirilmesi amacına hizmet etmektedir.**
- Bununla birlikte, tasarrufların uygun yatırıma yönlendirilmesi bunun için **piyasaların düzenlenmesi görevi devlet** tarafından üstlenilmektedir (AY, md. 167; md. 48/2).
- Örneğin, Hazine Müsteşarlığı ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) yukarıda bahsedilen amaçlara yönelik **denetleme ve düzenleme görevlerini** yerine getirmektedir.

Türkiye'de Bireysel Emeklilik Sisteminin Hukuki Gelişimi

- Türkiye; artan sosyal güvenlik yükünün bütçe üzerindeki etkisini hafifletmek ve sosyal güvenlik sistemini ıslah etmek amaçlarına yönelik olarak,
- BES ile ilk kez 2001 yılında, 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'nun (BETYSK'nın) yürürlüğe girmesiyle tanışmıştır.
- Yurtiçi tasarruf artışına yardımcı olan bir enstrüman olarak BES'i düzenleyen yasal mevzuat, yürürlüğe girdiği günden bugüne önemli değişikliklerle yürürlüktedir.

- İlk olarak 2007 yılında yürürlüğe giren 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu (SK) md. 41 ve md. 42 ile BETYSK md. 2, md. 5, md. 6, md. 17, md. 18, md. 20/A ve md. Geçici 1'de değişikliğe gidilmiştir.
- Bir yıl sonra bu kez 5728 sayılı kanunla BETYSK md. 8, md. 22, md. 23 ve md. 24'e yeni düzenlemeler getirilmiştir.

- Düzenlemelerin temel amacı, değişen ceza mevzuatına uyum sağlama ve “...çağın gereklerine ve yeniden oluşan millî ve insanlığın ortak değerlerini vurgulayan, insan haklarını ve toplumsal güveni korumayı hedefleyen...” özel ceza hukuku hükümlerinin güncelleştirilmesidir.
- Bu amaçla BETYSK md. 8, md. 22, md. 23 ve md. 24 yeniden düzenlenmiştir. Ancak Anayasa Mahkemesi (AYM) 5728 sayılı kanunla BETYSK md. 8'de yapılan değişiklikte yer alan “...milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, ...” ibarelerinin iptal edilmesine karar vermiştir.

- Kapsamlı değişiklikler özellikle BES'in teşvik edilmesi, **mükellef olanlara tanınan vergi teşvik hakkından devlet katkı modeline geçişi öngören yasal düzenleme** 13.06.2012 tarihli 6327 sayılı kanunla mümkün olmuştur.
- Kanun koyucu, 6327 sayılı kanunla BETYSK'nın md. Geçici 1, md. 4, md. 5, md. 6, md. 8, md. 11, md. 13, md. 14, md. 15, md. 17, md. 20, md. 21, md. 22 ve md. Ek 1'de yeni düzenlemelere gitmiştir.

- 2013 yılında 6456 sayılı kanunla BETYSK md. Ek 1 ve md. Geçici 1'de değişiklikler öngörölmüştür.
- Son olarak **2016 yılında, zorunlu BES uygulamasının yürürlüğü**, 6740 sayılı kanunla, 1 Ocak 2017 olarak kararlaştırılmıştır.

- 6740 sayılı kanunla BETYSK'ya md. Ek 2 ve md. Geçici 2 eklenmiştir.
- Yine 2016 yılı içerisinde 6728 sayılı kanun md. 11 ile Gelir Vergisi Kanunu (GVK) md. 22'de yer alan tek primli yıllık gelir sigortalarına ödenen primlerin gelir vergisinden müstesna kabul edilmesine yönelik düzenlemeye **süre sınırı getirilmiştir.**

- **Yapılan düzenleme ile BES'den ayrılıp birikimlerini toplu çekenlerin yıllık gelir sigortasına yönelmesi için teşvik edilmesi hedeflenmiştir.**
- Son olarak Türk BES'de 2017 yılında öngörülen değişiklik 6770 sayı ile yasalaşmıştır.
- 6770 sayılı kanun md. 17, md. 18, md. 19 ve md. 20 ile, sırasıyla BETYSK md. Ek 1, md. Ek 2 ve md. Geçici 2'de değişikliklere gidilmiştir.
- Ayrıca BETYSK'ya md. Geçici 3 eklenmiştir.

Bireysel Emeklilik Sisteminde 5684 Sayılı Kanunla Öngörülen Değişiklikler

- Yürürlüğü öngörülen 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu md. 41 ve md. 42'de BES için pek çok değişiklik öngörülmüştür.
- Mezkûr kanununun md. 41/2-(a) bendiyle bireysel emeklilik aracıları için yeni bir tanım getirilmiştir.
- Aynı maddeyle yapılan bir başka değişiklikte ise şirketlerarası fon transferi için gerek şart, **şirkette en az bir yıl kalınmak şeklinde** değiştirilmiştir.

- Daha önce transfer şartı ilk kez emeklilik sistemine giriş tarihi itibarıyla sistemde bir yıl kalınmak şeklinde uygulanmaktaydı.
- Bu haliyle sisteme dâhil olanların **sistemde bir yıl kaldıktan** sonra şirketlerarası geçişleri serbest bırakılmıştı.
- Ancak yeni düzenlemeyle transfer hakkı **şirkette en az bir yıl kalınma şartına** bağlanmıştır.

- SK md. 41'le BETYSK md. 5/2 ve md. 5/3'de yapılan başka bir değişiklik ise; bireysel emeklilik şirketlerine ödenen katkı paylarının yatırıma yönlendirilme şartı ile ilgilidir.
- Daha sonra aynı maddenin bu fıkraları, 2012 yılında yürürlüğe giren 6327 sayılı kanunla tekrar değiştirilmiştir.
- SK md. 41/1-(ç) bendiyle BETYSK md. 17/1'den sonra gelmek üzere md. 17/Ek 2 eklenmiş ve emekli olanlara yapılacak ödemelerle ilgili *haciz, rehin ya da iflasa konu olma hususlarına sınırlama getirilmiştir.*

- Bu değişikliklere nazaran yürürlüğe girmiş en önemli düzenleme; **Emeklilik Gözetim Merkezi Anonim Şirketi'nin (EGM AŞ) kuruluş,** örgütlenme, çalışma usul ve esaslarının ilk kez SK ile düzenlenmiş ve bireysel emeklilik mevzuatına eklenmiş olmasıdır.

Bireysel Emeklilik Sisteminde 5728 Sayılı Kanunla Öngörülen Değişiklikler

- 2005 yılı itibariyle Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) yapılan yasal değişiklikler sonrası, ceza hükümleri içeren tamamlayıcı kanunlarda da benzer düzenlemelere gidilme ihtiyacı hissedilmiştir.

- Buna bağlı olarak yürürlüğe giren 5728 sayılı kanun bireysel emeklilik mevzuatında da çeşitli değişiklikler öngörmüştür.
- Bu **değişikliklerin tamamı ceza hükümlerine yöneliktir.**

- BETYSK'nın emeklilik Şirketlerinin kuruluş esasları ve kuruluş iznine yönelik md. 8/4-(g) bendinin (3) numaralı alt bendinde, **emeklilik Şirketi kurucularının taşıması gereken Őartlarda değişiklik öngörölmüştür.**

- Daha sonra yeni düzenleme içerisinde yer alan *“...milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, ...”* bölümü, AYM’ye taşınmış ve mahkeme bu ibareyi iptal etmiştir.

- 5728 sayılı kanun md. 486 ile; BETYSK'nın ceza hükümlerinin yer aldığı yedinci bölümünde “idari yaptırımlar” yan başlıklı md. 22'de değişikliğe gidilmiştir.
- Bu değişiklikle genelde idari para cezalarında artırıma gidilerek, günümüz para değerine uygun düzenlemelere yer verilmiştir.
- Değişikle eski hükümde yer alan ceza zamanaşımına yönelik düzenleme kaldırılmış, idari para cezalarına yönelik tahsil hükümleri yanında tüzel kişilerin idari para cezaları karşısındaki sorumluluk halleri de yeni düzenlemede yer almıştır.

- BETYSK md. 22'nin ilk düzenlendiği haliyle “*adli suç ve cezalar*” başlıklı maddesi, “*ceza sorumluluğu*” başlığı altında yeniden düzenlenmiştir.
- Yeni düzenleme ile bu madde kapsamında adli hapis cezalarında ve uygulanacak **adli para cezalarında güncellemelere gidilmiştir.**
- 5728 sayılı kanunla öngörülen son değişiklik ise kovuşturma ve soruşturma usulüne yönelik değişikliklerdir.

Bireysel Emeklilik Sisteminde 6327 Sayılı Kanunla Öngörülen Değişiklikler

- BES'de yaşanan önemli değişiklikler 2012 yılında yürürlüğe giren 6327 sayılı kanun ile gerçekleşmiştir.

- 2012 yılı öncesinde sistem; vergisel teşvikle **(ödenen katkı paylarının gelir vergisi matrahından indirimi şeklinde)** desteklenmekteyken, 2012 yılında gerçekleşen bu reform sayesinde devlet katkı modelinin uygulanmasına başlanmıştır.
- Kanunun genel gerekçesinde bu hususa önemle değinilmiştir.

- Sisteme katılan ancak gelir vergisi mükellefi olmayanların indirim hakkı ile ilgili yaşadıkları uygulama sorunları, 6327 sayılı kanunla giderilmek istenmiştir.
- Daha doğrusu mükellef olanlar ile olmayanlar arasındaki eşitsizlik; doğrudan devlet katkı yöntemi ile daha etkin şekilde teşvik edilerek giderilmesi amaçlanmıştır.
- Ayrıca 6327 sayılı kanunla 193 sayılı GVK'nın ilgili maddelerinde değişikliğe gidilerek BETYSK'nın işlerliği ve katılım potansiyeli artırılmak istenmiştir.

- 6327 sayılı kanunla getirilen düzenlemelerden ilki, emeklilik sistemine katılma ve emeklilik sözleşmesinin imzalanmasına yönelik hükümlerle ilgilidir.
- Eski düzenlemede yer alan **emeklilik sözleşmesi tanımı** yeni düzenlemeyle **revize edilmiştir.**

- BETYSK md. 5/1'de; sisteme katılanlarca ödenen katkı paylarının yatırıma yönlendirilmesi için emeklilik şirketlerine **iki iş günü süre tanınması** ile ilgili aynı maddenin ikinci fıkrasındaki koşul birinci fıkraya taşınmıştır.
- Diğer taraftan tasarrufların transferi taleplerinin emeklilik şirketlerince yerine getirilmesi için tanınan **yedi günlük süre on güne** çıkarılmıştır.

- Tasarrufların transferi konusunda, sisteme katılanların emeklilik şirketinde en az bir yıl kalma şartının **üç yılı geçmemek üzere** arttırılması konusunda **Hazine ve Maliye Bakanlığı** yetkilendirilmiştir.

• **2 yıl**

- Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise **şirketin tasarrufları transfer etme konusundaki yükümlülüğünü yerine getirmemesinden kaynaklanan maddi zararların iki katı nispetinde uygulanacak gecikme cezası** kaldırılarak, yerine parasal kayıp tutarında bir ödemenin telafi edilmesine hükmedilmiştir. 6327 sayılı kanunla vergi düzenlemeleri haricinde pek çok düzenlemeye gidilmiştir.

- BETYSK md. 5'in son fıkrasında, **grup emekliliğe katılanların birikimlere hak kazanma süreleri** azami beş yıldan **yedi yıla** çıkarılmıştır.
- Emeklilik koşullarının düzenlendiği BETYSK md. 6/1'de yer alan emeklilik halinde kısmen ya da tamamen ödeme hakkı yerine, program dâhilinde ödeme hakkı tanınmış olup, aynı fıkrada yer alan ve emeklilik seçeneklerinden herhangi birini seçenlere yapılacak işlem ile ilgili kanuni sürenin 7 günden 10 güne çıkarılması düzenlenmiştir.

- BETYSK md. 6/3'de; katılımcının emekliliğe hak kazanmadan sistemden ayrılma talebinde bulunması halinde emeklilik şirketine düşen yükümlülükler düzenlenmiştir.
- Emeklilik taleplerine rağmen işlemi yerine getirmeyen emeklilik şirketine, katılımcının birikiminde oluşan parasal kayıplar nedeniyle uygulanacak yaptırımlar değiştirilmiştir.

- Eski hükümde yer alan *“iki kat temerrüt faizi”* uygulaması yerine, *“parasal kayıplar”* ibaresi kullanılmıştır.
- BETYSK md. 6’ya eklenen Ek 6'ncı fıkra ile yukarıda açıklanan md. 5 ve md. 6'nın uygulama usulünü ve esaslarını belirleme yetkisi Hazine Müsteşarlığı'na verilmiştir.
- Emeklilik şirketi kurucularında aranan şartlara *“terörün finansmanı”* suçundan hüküm giymemiş olmak ibaresi eklenmiştir.

- Şirketin sorumlulukları ve bireysel emeklilik aracılara yönelik BETYSK md. 11/1'e (ı) bendi eklenerek, bireysel emeklilik şirketlerinin sorumluluk alanı genişletilmiştir.
- Aynı maddenin ikinci fıkrasında **bireysel emeklilik aracılarının kaydolacağı** (Hazine Müsteşarlığı'nca tutulan) sicil ile ilgili eski hükmün aksine “***Emeklilik Gözetim Merkezi'nce tutulan sicile kayıt***” şeklinde değiştirilmiştir.

- Aynı maddenin sonuna eklenen ek fıkra ile bireysel emeklilik aracılarının kanuni sorumlulukları düzenlenmiştir.
- BETYSK md. 14'ün başlığıyla birlikte birinci fıkrasında öngörülen malî bünyenin güçlendirilmesine yönelik taleplerde değişikliğe gidilmiştir.

- Bu maddenin başlığı “*mali bünyenin güçlendirilmesi*” iken, 6327 sayılı kanunla “*mali bünyenin güçlendirilmesi ve şirket uygulamalarının iyileştirilmesi*” şeklinde değiştirilmiştir.
- BETYSK md. 15/3’ün ikinci cümlesinde yer alan fon iç tüzüğünün notere onay şartı kaldırılmış, fon iç tüzüğüne ilişkin usul ve esasları düzenleme yetkisi Hazine Müsteşarlığı’nın onayı şartıyla **SPK’ya bırakılmıştır.**

- BETYSK md. 16/3'de düzenlenen ve fonların kayda alınmasına yönelik ücretler ile ilgili tutarlara ilişkin olarak; ***“fonun ihraç değerinin en fazla binde biri oranında ücret alınır”*** ibaresi yerine, ***“üçer aylık dönemlerin son iş günü itibarıyla fon net varlık değerinin yüzbinde beşini aşmamak üzere kayda alma ücreti alınır”*** ve ***“üçer aylık dönemleri izleyen on iş günü içinde tahsil edilir”*** şeklinde değiştirilmiştir.

- BETYSK md. 17/1'in son cümlesinde değişikliğe gidilmiş, fonun mal varlığının rehnedilemeyeceği kuralına “portföye ilişkin olarak yapılan işlemler hariç” denilmek suretiyle istisna getirilmiştir.

- Ayrıca aynı maddenin üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere ek fıkra eklenmiştir.
- Bu maddenin üçüncü fıkrasında yer alan ve kurulacak en az üç fonun niteliğinin emeklilik sözleşmesinde belirlenme şartı yerine, **SPK tarafından belirlenme şartı getirilmiştir.**
- Bu maddeye eklenen ek fıkrayla, SPK'nın fon payı alım satım yetkisiyle ilgili düzenlemelere gidilmiştir.

- BETYSK md. 20'de hükmedilen denetim kuralları topyekûn değiştirilmiş, mülga edilen eski hükümde yer alan en az yılda bir kez denetim şartı yerine **emeklilik şirketlerinin denetimi Hazine Müsteşarlığı'na,** **saklayıcıların denetimi ise SPK'ya bağlı** olduğu, iki ayrı cümleyle yinelenmiştir.

- BETYSK md. 21'de düzenlenen bağımsız dış denetim ile ilgili düzenleme sadeleştirilerek yeniden hükme bağlanmıştır.
- BETYSK md. 22/1-(c)'de hükmedilen ve idari para cezası ile yaptırım uygulanacak, **yatırıma yönlendirme yükümlülüğüne aykırı davranmak fiiline ek olarak paylaşırma yükümlülüğüne aykırı davranma fiili eklenmiştir.**

- Benzer şekilde (j) bendinde, aykırılık oluşturan fiille ek olarak BETYSK md. 11/3'de getirilmiş ykmllklere aykırılık hali eklenmiştir.
- BETYSK'ya md. Ek 1 eklenerek, ilk kez vergi teşvik uygulamaları yerine **BES'de devlet katkı modeline hükmedilmiştir**

- 6327 sayılı Kanun md. 30'da BES'in vergilendirilmesine yönelik hükümler düzenlenerek, BETYSK md. Geçici 1/ 5 ve md. Geçici 1/6 değiştirilmiş, altıncı fıkradan sonra gelmek üzere altı farklı fıkra eklenmiştir.
- Bu değişiklikler ilerleyen bölümlerde detaylı biçimde açıklanmıştır.

Bireysel Emeklilik Sisteminde 6456 Sayılı Kanunla Öngörülen Değişiklikler

- 6456 sayılı kanun ile bireysel emeklilik mevzuatına yönelik bir başka değişiklik **2013 yılında yürürlüğe girmiştir.**
- Düzenleme ile devlet katkısına yönelik usul ve esasların düzenlendiği Ek 1'inci madde de yer alan **çeşitli ibarelerde değişikliğe gidilmiştir.**

- Ek 1'inci madde de yer alan “*Devlet katkısı ve varsa getirilerinin*” ibareleri “*Devlet katkısı hesabındaki tutarın*” şeklinde, “*Devlet katkısı ve getirilerinden*” ibareleri “*Devlet katkısı hesabındaki tutarlardan*” şeklinde, “*Devlet katkısına ilişkin hesabındaki varsa hak kazanılmayan birikim tutarı*” ibaresi “*Devlet katkısı hesabındaki varsa hak kazanılmayan tutarlar*” şeklinde, “*Devlet katkısı ve getirileri*” ibaresi “*Devlet katkısı hesabındaki tutarlar*” (6456 Sayılı Kanun md. 34/1) şeklinde değiştirilmiştir.

- Diğer taraftan 6456 sayılı kanun md. 34 ile, BETYSK md. Ek 1/4'e ikinci cümleden sonra gelmek üzere iki cümle daha eklenmiş, md. Ek 1/6 değiştirilmiş ve altıncı fıkradan sonra gelmek üzere maddeye bir de fıkra eklenmiştir.
- Düzenlemelerle **devlet katkısının ödenmeyen kısmı ile ilgili parasal yaptırımlar düzenlenirken diğer taraftan, devlet katkısına ilişkin usul ve esasların Hazine Müsteşarlığı'nca belirleneceği yönünde düzenlemelere yer verilmiştir.**

- Ayrıca devlet katkılarının ödenmesi sürecinde kanunlarla belirlenmiş yasal sürelerin kullanılması ya da bu sürelerde işlemlerin tamamlanması nedeniyle **hak sahiplerince faiz talep edilemeyeceği de düzenlenmiştir.**

- BETYSK md. Geçici 1/6'nın birinci cümlesinden sonra gelmek üzere bir cümle eklenmiş, **maluliyet ve ölüm hariç çeşitli sebeplerle sistemden ayrılanlara ödenen tutarların vergi kanunları karşısındaki durumu düzenlenmiştir.**

Bireysel Emeklilik Sisteminde 6740 Sayılı Kanunla Öngörülen Değişiklikler

- Tasarruf eğiliminin arttırılması ve çalışanların emeklilik dönemlerindeki refah düzeylerinin korunması amacıyla; **BES uygulaması 6740 sayılı kanunla zorunlu hale getirilmiştir.**

- 6740 sayılı kanunla BETYSK'ya md. Ek 2 ve md. Geçici 2 eklenmiştir. Düzenleme ile ilk kez **istihdam edilen kamu ve özel sektör çalışanlarının sisteme otomatik katılması amaçlanmıştır.**

- Ayrıca BETYSK md. Geçici 2 ile **halen çalışmakta olan ve 45 yaşını doldurmamış olan çalışanların da sistem dâhil edilerek sistemin kapsamı genişletilmek istenmiştir.**
- Düzenleme sonrası sistem, **1000 ve üzeri çalışana sahip işletmelerin çalışanları ile 1 Ocak 2017 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmıştır.**

- Diğer çalışanlar için kademeli bir geçiş öngörülmüş olup, sistemin yürürlüğü **en son mahalli idare çalışanları için 1 Ocak 2018'e ve 5-9 arası çalışana sahip özel sektör kesimi için 1 Ocak 2019'a kadar** uzatılmıştır.
- Zorunlu BES'de katkı payı tutarı aylık **(Sosyal güvenlik priminin hesaplanmasına esas değer)** ücretin **%3 olarak tespit** edilmiştir. Ayrıca sisteme, **işverenlerce** gönüllülük esasına bağlı olarak, çalışan adına, **katkı payı ödeme** hakkı tanınmıştır.
- Konu ile ilgili detaylı düzenlemelere Zorun BES başlığı altında değinilecektir.

Bireysel Emeklilik Sisteminde 6770 Sayılı Kanunla Öngörülen Değişiklikler

- 2017 yılı ilk ayında yasalaşan 6770 sayılı kanun md. 17, md. 18., md. 19. ve md. 20 ile, BETYSK md. Ek 1, md. Ek. 2 ve md. Geçici 1'de değişikliğe gidilmiş ayrıca BETYSK'ya md. Geçici 3 eklenmiştir.

- BETYSK md. Ek 1'e eklenen fıkra ile;
operasyonel anlamada devlet katkısının daha erken bir sürede emeklilik şirketi hesabına aktarılması nedeniyle yaşanan karmaşanın engellenmesi hedeflenmiştir.
- Bu açıdan olması gerekenden daha önce emeklilik şirketi hesabına aktarılan devlet katkıları nedeniyle, EGM AŞ'ye 6183 sayılı kanun md. 51'e göre **gecikme zammı hesaplama yükümlülüğü getirilmiştir.**

- BETYSK md. Ek 2’de öngörülen üç farklı değişiklik bulunmaktadır.
- Bunların ilkinde; zorunlu BES kapsamı; 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu md. Geçici 20 kapsamında **“bankalar, sigorta ve reasürans şirketleri, ticaret odaları, sanayi odaları, borsalar veya bunların teşkil ettikleri birliklere...”** ait olan sandıklara bağlı olarak **çalışanlarla genişletilmiştir** tir.

- BETYSK md. Ek 2'ye, ikinci fıkrasının ilk cümlesinden sonra gelmek üzere eklenen ibareyle; 506 sayılı kanun md. Geçici 20 ile kapsama alınan **çalışanların ödeyecekleri katkı paylarının nasıl hesaplanacağına ilişkin düzenlemelere gidilmiştir.**

- Buna göre çalışanların katkı payı; ***“506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesi kapsamında kurulmuş olan sandıkların iştirakçisi olan çalışanlar için bu çalışanların bağlı bulunduğu sandığa, katılım payı, kesenek veya diğer adlar altında ödediği tutarların hesaplanmasına esas...”*** kazanç dikkate alınarak hesaplanır.

- Katkı payı oranı diğer çalışanlarda olduğu gibi % 3'dür.
- Son olarak mezkûr maddeye eklenen başka bir ibare ile; kişisel verilerin paylaşımında bankalar, sosyal güvenlik kuruluğu ve diğer kurumlar yanında 506 sayılı kanun kapsamında kurulan sandıklar da ödevlendirilmiştir.

- 6770 sayılı kanun md. 19 ile, BETYSK md. Geçici 2'ye yukarıda belirtilen düzenlemeye paralel olarak eklenen ibare ile, 506 sayılı *kanun kapsamındaki sandıklara tabi olmakla birlikte, 45 yaşını doldurmamış çalışanların sisteme dâhil olacağı yönünde düzenlemelere gidilmiştir.*
- Yani, bu sandıkların kapsamında olan, **45 yaşını doldurmamış olup; ilk defa istihdam edilenler ile halen çalışmakta olanlar topyekün sisteme dâhil olacakları** düzenlenmektedir.

- 6770 sayılı kanun md. 20 ile, BETYSK'ya md. Geçici 3 eklenmiş ve erken ödenen devlet katkısına ilişkin BETYSK md. Ek 1'de öngörülen düzenlemenin, 1 Ocak 2013 tarihi itibariyle ve geçmişe yürüme koşuluyla uygulanacağı ayrıca bu süre içinde gerçekleşmiş olan devlet katkısı iadelerinin geçerliliğini koruyacağı düzenlenmiştir.

Bireysel Emeklilik Sisteminin Amacı, Kapsamı ve Sistemde Yer Alan Aktörler

- BES'in amacı BETYSK md. 1'de düzenlenmiştir.
- **Maddede sistemin amacı; sistemin kamu tarafından sağlanan sosyal güvenceye ek ve tamamlayıcı güvence sağlamak, toplumu emeklilik dönemi için tasarrufa yönlendirmek, tasarrufların yatırıma yönlendirilmesi sonucunda katılımcılara emeklilik dönemlerinde ek gelir ve bu sayede toplumsal refah düzeyinde artışlar sağlamak şeklinde düzenlenmiştir.**

- Sistemde biriken tasarruflar *ekonomiye uzun vadeli kaynak yaratmak suretiyle yatırımların dolayısıyla istihdamın artmasına ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunacaktır.*
- Türk BES **gönüllü aynı zamanda zorunlu** katılım esasına dayanan ve prim esaslı (yani belirlenmiş katkı esasına göre) fonlanan bir sistemdir.

- Yasa koyucu kanunla sisteminin düzenlenmesi ve denetlenmesi gerekliliğine işaret etmektedir.
- Bu görev Başbakanlığa bağlı **Hazine Müsteşarlığı ve SPK tarafından yerine getirilmektedir.**

- Aynı maddenin devam eden fıkrasında **kanunun kapsamı**; *“...emeklilik şirketlerinin kuruluş, çalışma, yönetim ve denetimine, kişilerin sisteme katılma, ayrılma ve emeklilik koşullarına, emeklilik yatırım fonlarının kuruluşuna, katkıların bu fonlarda toplanmasına ve değerlendirilmesine, aracılık hizmetlerine, kamuya açıklanacak bilgilerin kapsamına ve bireysel emeklilikle ilgili diğer hususlara ilişkin esas ve usulleri düzenlemek...”* şeklinde belirlenmiştir.

- BETYSK'da düzenleme bulunmayan hallerde Sermaye Piyasası Kanunu'na (SPKan) ve SK'ya yollama yapılarak, bireysel emeklilik hukukunun özel hükümlerinde yer almayan düzenlemeler için genel hükümlerin yer aldığı *“...sermaye piyasası ve sigortacılık mevzuatının ilgili hükümleri... uygulanır”* düzenlemesine yer verilmiştir.

- BES'de yer alan aktörler başlığı altında

- Başbakanlık,

- Hazine Müsteşarlığı,

- SPK,

- Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu,

- Sigorta Denetleme Kurulu Başkanlığı,

- Sigortacılık Genel Müdürlüğü,

- Emeklilik Gözetim Merkezi AŞ,

- Emeklilik Yatırım Fonu

gibi kurum, kuruluş veya kurullar sıralanabilir.

- Diğer taraftan
 - bireysel emeklilik aracıları,
 - bireysel emeklilik saklayıcıları,
 - portföy yöneticisi

gibi yardımcı unsurlar bu başlık altında sayılabilir.